

Bevraging gemeente Leopoldsburg (OCMW en integratiedienst) in 2015

1. Korte omgevingsanalyse

Het OCMW van Leopoldsburg begeleidt 9 Romagezinnen, wat geschat wordt op 60 personen. Deze gezinnen zijn afkomstig uit ex-Joegoslavië, nl. uit Kosovo en Servië. Daarnaast telt de gemeente een groep, veelal Turksprekende, Bulgaarse Roma. Het aantal daarvan kan niet worden geschat, gezien de gemeente niet weet welk aandeel van de Bulgaren ook Roma zijn. Volgens de Lokale Inburgerings- en Integratiemonitor vormen de Bulgaren, met 80 personen, de derde grootste groep inwoners met een vreemde nationaliteit in Leopoldsburg. Het vermoeden bestaat dus dat het om een relatief omvangrijke groep gaat. Deze personen worden meestal opgevangen binnen de lokale Turkse gemeenschap, verblijven vaak tijdelijk in de gemeente (seizoensarbeid) en vragen momenteel geen ondersteuning aan het OCMW.

Van 2011 tot 2013 was er een grote, vaak problematische, in- en uitstroom van Roma in de gemeente. Momenteel heeft de situatie zich gestabiliseerd: de huidige, door het OCMW gekende, gezinnen lijken zich definitief te vestigen in de gemeente. De gekende Romagezinnen wonen verspreid over de gemeente.

Socio-economisch zijn er grote individuele verschillen tussen de Roma. Globaal gezien blijft hun situatie precair, alhoewel er een grote verbetering heeft plaatsgevonden. Een korte schets van de situatie op de belangrijkste levensdomeinen:

- wonen:

De Romagezinnen in begeleiding van het OCMW huren een woning van voldoende kwaliteit. Eén gezin kocht een huis via een lening van het Vlaams Woningfonds. Bulgaarse Roma vinden huisvesting via de Turkse gemeenschap, vaak via kamerverhuur. Soms is daarbij sprake van huisjesmelkerij.

- onderwijs en opleiding:

Alle kinderen van de begeleide gezinnen zijn ingeschreven op school en volgen regelmatig onderwijs. Een grote groep daarvan volgt buitengewoon onderwijs. Dit wordt toegeschreven aan de lage scholingsgraad van de ouders. Velen zijn analfaab en kunnen hun kinderen niet ondersteunen. Er is één illegaal gezin gekend, waarvan de kinderen onregelmatig school lopen. De volwassenen zijn laag- of ongeschoold, maar wel zelfredzaam.

- taalkennis:

Alle begeleide gezinnen volgden een inburgeringstraject. De Nederlandse taalkennis is meestal nog beperkt. 3 moeders nemen deel aan VriendENTaal, een integratie-initiatief dat inzet op 'oefenkansen Nederlands' en empowerend wil werken. Het Nederlands van die moeders verbeterde met sprongen. De Roma spreken vaak meerdere talen, naast Romanes ook Italiaans, Duits, Frans,...

- gezondheid:

De Roma in begeleiding hebben veel gezondheidsklachten, een opvallend hoog aantal is diabeet. Ze vinden vlot de weg naar de gezondheidsvoorzieningen.

- werk:

De Servische en Kosovaarse Romagezinnen ontvangen, op 1 uitzondering na, leefloon. 1 man is voltijds aan het werk en 1 man werkt onregelmatig. De Bulgaarse Roma zijn meestal in dienst bij de Turkse gemeenschap als seniorenoppas, poetshulp, seizoenarbeider, ...

- participatie:

De kinderen van de Roma in OCMW-begeleiding participeren aan de speelpleinwerking, zijn lid van sportclubs, gaan naar de zwembles, ...kortom nemen relatief vlot deel aan initiatieven in de gemeente. Drie Romavrouwen nemen actief deel aan VriendEnTaal.

Er is geen participatie gekend van de Bulgaarse Roma.

2. Methodologie

De begeleiding van de Kosovaarse en Servische Roma in Leopoldsborg wordt gekenmerkt door een intensieve individuele begeleiding door het OCMW volgens drie krachtlijnen: duidelijke communicatie, duidelijke afspraken en consequent afspraken opvolgen. Die begeleiding is ingebed in een ruimer lokaal integratiebeleid. Dat uit zich in een aantal gezamenlijke acties van OCMW en integratiedienst en een goede afstemming tussen beide.

Elk nieuw Romagezin dat aanklopt bij het OCMW wordt gezamenlijk bezocht door de maatschappelijk werker van het OCMW en de integratieambtenaar. De maatschappelijk werker sluit een contract met het gezin, met daarin duidelijke afspraken die gekoppeld

worden aan de uitbetaling van het leefloon. De afspraken bevatten o.m. het volgen van een inburgeringscursus, het zoeken van werk (met duidelijke omschrijving van mogelijke bewijsstukken), schooldeelname van de kinderen, deelname aan specifieke cursussen, consequenties bij overlast. Indien de in het contract opgenomen afspraken niet worden nageleefd, wordt het leefloon onmiddellijk geschorst.

De integratieambtenaar licht de integratie- en participatie-initiatieven in de gemeente toe.

In het OCMW worden alle Romadossiers geconcentreerd bij twee maatschappelijk werkers. Tijdens de begeleiding die volgt, wordt door het OCMW actief toegeleid naar onderwijs, inburgering, sportclubs... Indien nodig wordt hier samen met de Roma naar toe gegaan. Voor integratie-initiatieven wordt doorverwezen naar de integratiedienst, die de actieve begeleiding verder opneemt.

Specifieke initiatieven in Leopoldsburg zijn:

- Taalvisie: het OCMW ontwikkelde een taalvisie, waarin ervoor wordt geopteerd om de hulpverlener steeds Nederlands te laten spreken. Ter ondersteuning werden pictogrammen, foto's en concrete, visuele voorbeelden ontwikkeld. Voor belangrijke afspraken wordt systematisch beroep gedaan op een tolk. Sommige pictogrammen en voorbeelden blijken inmiddels ook nuttig voor autochtone kansarmen.
- VriendEnTaal: dit is een concept uitgewerkt door de provincie Limburg en Vormingplus Limburg vzw dat inzet op oefenkansen Nederlands en focust op actuele thema's die door de deelnemers worden aangereikt. De integratiedienst organiseert dit wekelijks in de gemeente. Het OCMW wijst anderstaligen actief door.
- Schoolopbouwwerker door RIMO Limburg gedetacheerd naar de gemeente: er is een nauwe samenwerking tussen integratiedienst, OCMW en schoolopbouwwerker waarbij gefocust wordt op ouderparticipatie, ondersteuning van ouders bij schoolwerk en vorming/informatie van de scholen.
- Kort op de bal spelen bij melding overlast: bij een melding van overlast wordt onmiddellijk op huisbezoek gegaan. De integratiedienst neemt de burenbemiddeling op zich.
- Strenge aanpak huisjesmelkerij door de gemeente: aanvankelijk huurden de Roma vaak krotwoningen, die in de gemeente veel aanwezig zijn/waren. Dankzij een actief gemeentebestuur inzake onbewoonbaarverklaring, is de huisvestingssituatie van de Roma sterk verbeterd.

- Speelpleinwerking: deze werking bereikt een zeer divers publiek, waaronder ook veel Romakinderen. De brug wordt gemaakt door de integratiedienst die de activiteiten toelicht en desnoods ook mee ter plaatse aanwezig is.

Concrete resultaten na 4 jaar werken met Roma:

- Een sterke verbetering van de huisvestingssituatie; Roma komen intussen ook meer in aanmerking voor een sociale woning.
- Een goede participatie aan het vrije tijdsaanbod in de gemeente door de kinderen.
- Een actieve participatie van drie Romamoeders aan VriendENTaal met positieve effecten op de kennis van het Nederlands en de algemene situatie van de betrokken gezinnen.
- Overlast en samenlevingsproblemen komen nog slechts zeer sporadisch voor; gezinnen kennen de waarden en normen en houden zich (meestal) aan de regels.
- Betere hygiëne.
- Leefloon moet quasi niet meer geschorst worden, gezinnen houden zich aan afspraken.
- Veralgemeende deelname aan onderwijs en scholen leerden hun communicatie op Roma afstemmen.
- Er is een goede toegankelijkheid van de voorzieningen in de gemeente.
- Er is een betere relatie tussen Roma en OCMW: door de opgedane ervaring is de werking meer vertrouwd en rustiger.

Blijvende knelpunten en aandachtspunten:

- Veel kinderen kwamen terecht in het buitengewoon onderwijs; het OCMW heeft de indruk dat dit te snel gebeurt; er is nood aan extra ondersteuning in/voor het gewoon onderwijs.
- Analfabetisme van de ouders: dit heeft impact op tewerkstellingsmogelijkheden en toekomst van de kinderen.
- Summiere kennis van het Nederlands.
- Kindhuwelijken, alhoewel beperkt.
- Beperkte reguliere tewerkstelling (veel zwartwerk).
- Positie van de Bulgaarse Roma (mogelijk uitbuiting).
- Blijvende alertheid noodzakelijk: na een tijdje kunnen afspraken verwateren (bijv. inzake overlast) en moet opnieuw ingegrepen worden.
- Vertrouwensrelatie met de doelgroep blijft een pijnpunt, mogelijk door combinatie van hulpverlener/vertrouwenspersoon in dezelfde persoon.
- De methodiek vertrekt van een strenge aanpak, met duidelijke consequenties indien afspraken met de voeten worden getreden. Voor de hulpverleners blijft een constante

bezorgdheid/alertheid noodzakelijk opdat bij een reële noodsituatie altijd hulp wordt geboden.

3. Samenwerking en kennisdeling

Het OCMW overlegde regelmatig met hulpverleners in de regio, nl. de onderwijsbrugfiguur Roma van Diest en de Romahulpverlener van Heusden-Zolder. Indien een gezin verhuisde, werd gewerkt aan een warme overdracht naar het nieuwe OCMW. Daarnaast nam het OCMW deel aan vormingen georganiseerd door de integratiesector.

Het OCMW was niet op de hoogte van de projecten buurtstewards.